MO* paper 107

De multilaterale ontwikkelingssamenwerking

Wat we samen doen, doen we beter?

door Kris Panneels

MO* paper 107

MO*papers is een serie analyses die uitgegeven wordt door Wereldmediahuis vzw. Elke paper brengt fundamentele informatie over een tendens die de globaliserende wereld bepaalt. **MO*papers** worden toegankelijk en diepgaand uitgewerkt.

MO*papers worden niet in gedrukte vorm verspreid. Ze zijn gratis downloadbaar op www.mo.be.
Bij het verschijnen van een nieuwe paper wordt een korte aankondiging gestuurd naar iedereen die zijn of haar e-mailadres bezorgt aan mopaper@mo.be (onderwerp: alert)

Kris Panneels is sinds 1975 werkzaam op het domein van de multilaterale ontwikkelingssamenwerking. Als verantwoordelijke voor de Directie Multilaterale Samenwerking van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking tussen 2003 en 2011 was hij een bevoorrecht getuige van de evolutie die deze sector heeft gekend. Op het einde van zijn loopbaan schreef hij een analyse van de trends in de multilaterale ontwikkelingssamenwerking tijdens de voorbije vijfentwintig jaar.

Redactieraad **MO*papers**: Saartje Boutsen (Vredeseilanden), Lieve De Meyer (eindredactie), Rudy De Meyer (11.11.11), Gie Goris (MO*), Brigitte Herremans (Broederlijk Delen), Nadia Molenaers (IOB Antwerpen), Marieke Poissonnier, (Oxfam-Wereldwinkels), Arne Schollaert (Oxfam-Wereldwinkels), Liesbet Vangeel (FOS-Socsol), Emiel Vervliet.

Informatie: mopaper@mo.be of MO*paper, Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel
Suggesties: emiel.vervliet@telenet.be

Wereldmediahuis is ook uitgever van het printmagazine MO*, de mondiale nieuwssite www.MO.be, en van de nieuwsbrief eMO* (tweemaal per week). Verder organiseert de vzw MO* lezingen en mondiale cafés.

Overname van de teksten is toegestaan mits toestemming van auteur en uitgever.

MO* paper 107

Inleiding

De multilaterale ontwikkelingssamenwerking is de voorbije vijfentwintig jaar sterk geëvolueerd. In deze paper bekijken we de grote tendensen en de financiële parameters. Daarbij hanteren we een breed perspectief, wat wil zeggen dat we de multilaterale samenwerking zullen omschrijven als de samenwerking die verloopt via multilaterale instellingen, ook wanneer de middelen die daarvoor worden aangewend afkomstig zijn van bilaterale of thematische budgetlijnen.

Het Ontwikkelingscomité (DAC) van de OESO gebruikt een enge definitie. Zo registreert het DAC de middelen van multilaterale instellingen uit nationale begrotingen voor bilaterale samenwerking of uit thematische budgetlijnen als bilaterale hulp. Ook geoormerkte bijdragen die afkomstig zijn uit multilaterale begrotingsposten worden door het DAC als bilaterale hulp geregistreerd. Het gaat daarbij uit van de redenering dat de bijdrage niet meer multilateraal is als de donor het land van bestemming of de specifieke aard van de operatie mee bepaalt. Het DAC aanvaardt dus enkel en uitsluitend de zogenaamde core-bijdragen aan de gemeenschappelijke middelen van de multilaterale instellingen als multilaterale hulp.

Op die manier beperkt het DAC de multilaterale hulp dus tot de bijdragen die rechtstreeks worden toegekend aan de gemeenschappelijke middelen van de multilaterale organisaties, de core-middelen in het jargon. Maar zoals we verder zullen zien, hebben de non-core-middelen (die de donoren toewijzen voor specifieke doelstellingen) in de loop der jaren een heel sterke groei gekend en vormen zij nu voor veel multilaterale instellingen zelfs het grootste deel van de werkmiddelen.

De evolutie van de multilaterale hulp in het geheel van de hulp

Gemakshalve baseren we ons op de gegevens die afkomstig zijn van het Ontwikkelingscomité (DAC) van de OESO, de meest gebruikte informatiebron op het gebied van hulpverlening. Maar we moeten ons er wel bewust van zijn dat de DAC-cijfers in de meeste gevallen beperkt zijn tot de bijdragen van de DAC-leden, dat wil zeggen de lidstaten van de OESO. De multilaterale organisaties kunnen echter ook bijdragen ontvangen van andere landen en ook van privéorganisaties en -personen.

EVOLUTIE VAN DE TOTALE HULP

Grafiek 1 is opgemaakt in constante Amerikaanse dollars met de waarde van 2014 (dus rekening houdend met de inflatie) en laat zien dat de reële bilaterale hulp is gestegen van 2000 tot 2010, maar daarna is gestabiliseerd of zelfs lichtjes gedaald. We zien ook dat de schuldverlichting marginaal wordt. De hulp voor de opvang van vluchtelingen en de humanitaire hulp daarentegen worden de laatste jaren steeds belangrijker en ook bij de multilaterale hulp merken we een (lichte) stijging over de hele periode.

Grafiek 1: ***Evolutie van de grote hulpstromen 2000-2015 (in constante dollar)***

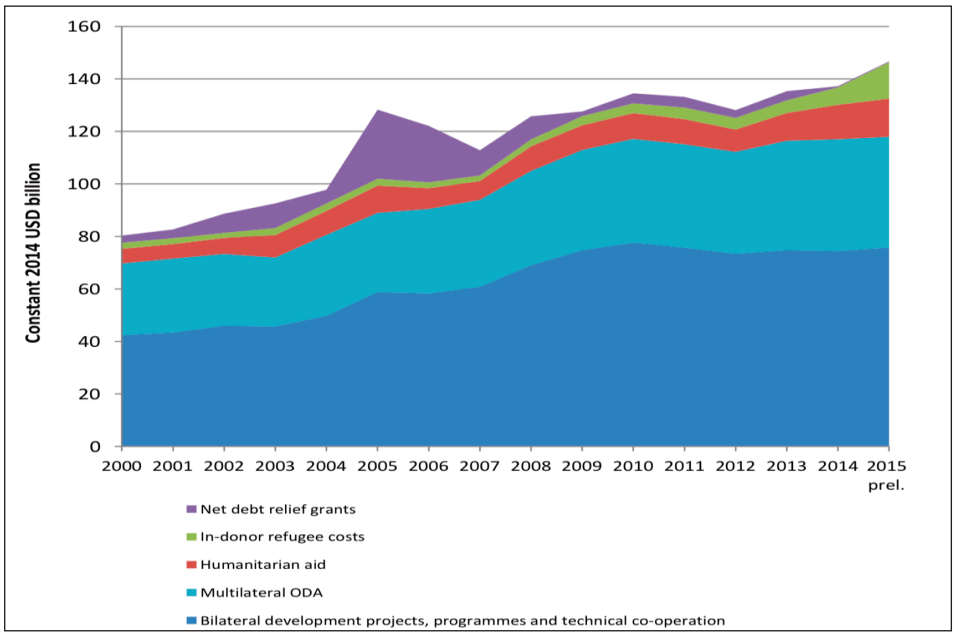

DE EVOLUTIE VAN DE MULTILATERALE HULP

Grafiek 2 toont de evolutie van de multilaterale hulp, dit keer in nominale waarde (dus zonder correctie voor inflatie) en nog steeds volgens de restrictieve definitie van het DAC. We zien dat de Europese samenwerking de multilaterale scène enigszins overheerst en dat het (blauwe) VN-kanaal in recente jaren wordt overtroffen door de stromen naar de Ontwikkelingsassociatie van de Wereldbank IDA. Ook de regionale ontwikkelingsbanken kennen een merkbare groei.

Grafiek 2: ***Evolutie multilaterale stromen 1998-2014 (in miljoen nominale dollar - enkel core-bijdragen)***

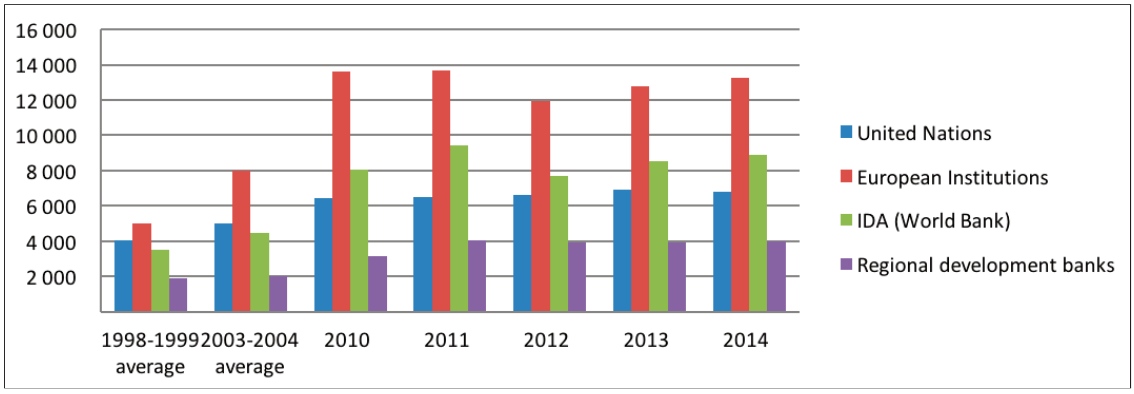

Als we nog verder teruggaan in de tijd, krijgen we een gelijkaardig beeld. De opmars van de Europese samenwerking oogt ook daar spectaculair (zie de donkerblauwe kolom in Grafiek 3). In de jaren 1960 domineerden de VN en IDA de multilaterale scène, maar in de jaren 1980 kregen zij al merkbare concurrentie van de regionale ontwikkelingsbanken en van de Europese ontwikkelingshulp. Tegen het begin van het nieuwe millennium werd de Europese Unie onbetwistbaar de grootste multilaterale speler, zoals ook bleek uit Grafiek 2.

Grafiek 3: ***Evolutie multilaterale stromen sinds 1960 (in miljard constante dollar 2004)***

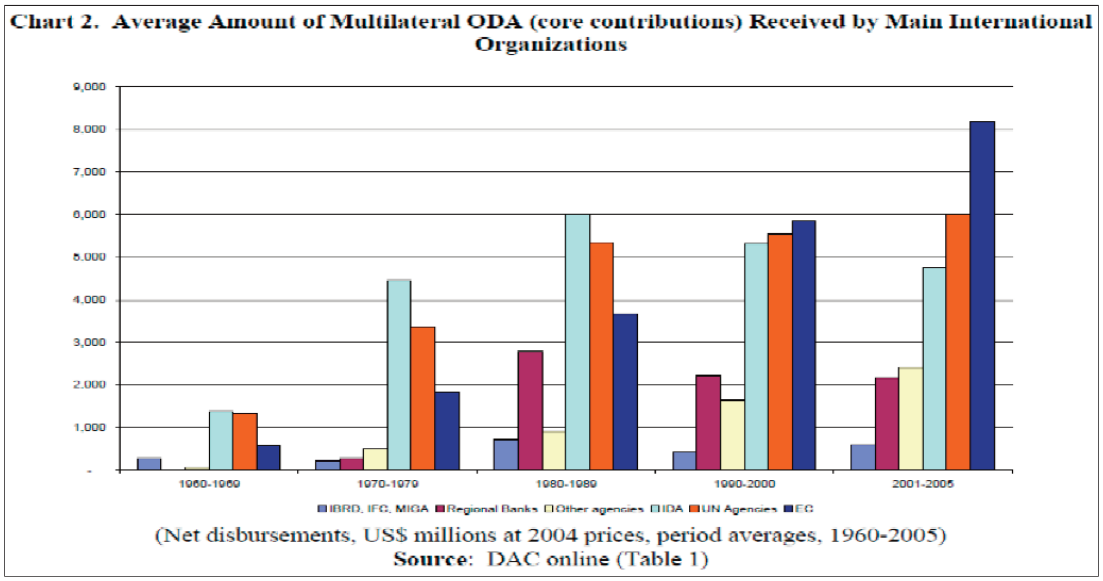

Multilaterale samenwerking in enge en in brede zin

We kunnen de evolutie van de multilaterale hulp evenwel ook op een andere manier bekijken en rekening houden met de non-core-bijdragen. Uit de laatst beschikbare gegevens van de OESO (online consultatie in juni 2016) distilleerden we de gegevens van Tabel 1.

Tabel 1: ***Gebruik van het multilateraal systeem door DAC-donoren in de jaren 2011-2014 (in miljard dollar)***

	2011	2012	2013	2014
Core-bijdragen	40,6	38,4	41,3	42,7
Geoormerkte bijdragen	17,1	16,8	18,5	19,6
Totaal gebruik	57,7	55,2	59,8	62,3

Grafiek 4 toont de verhouding tussen bilaterale en multilaterale hulp. Indien we de bi-multi-financiering toewijzen aan het multilaterale hulpkanaal in plaats van aan het bilaterale, vertegenwoordigt de multilaterale samenwerking al 45% van alle ODA-stromen.

Grafiek 4: ***Verhouding multilateraal versus bilateraal bij DAC-donoren 2011-2014 (in miljoen dollar)***

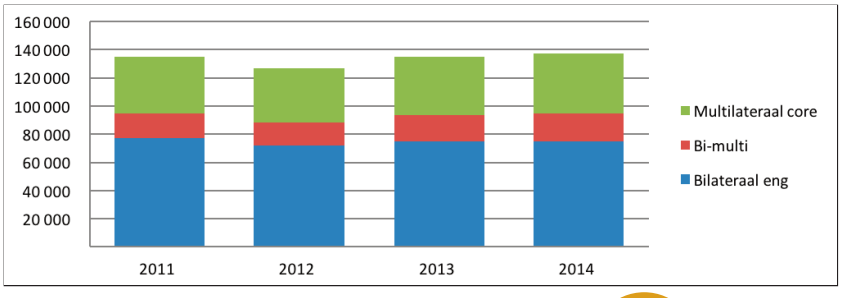

De verhouding tussen de drie grote multilaterale kanalen

Wanneer we de brede definitie van het multilaterale kanaal hanteren, krijgen we een heel ander beeld van de omvang en verdeling van de multilaterale hulp. Dit geldt des te meer wanneer we in plaats van de DAC-statistieken de statistische bronnen van de VN en de Wereldbank gebruiken. Die omvatten niet alleen de bijdragen van de DAC-leden, maar ook die van andere lidstaten en privé-bijdragen. Maar bovenal omvatten die cijfers ook de niet-core-bijdragen. Dat geeft dan het beeld dat we zien in Grafiek 5.

Grafiek 5: ***Evolutie van de uitgaven van de drie grote multilaterale kanalen 2000-2015 (in miljoen dollar)***

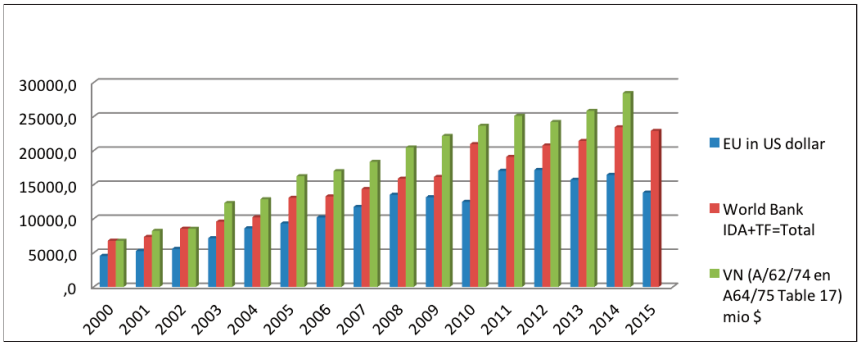

Uit Grafiek 5 blijkt dat het VN-systeem (brede definitie - groen) met een uitgaveniveau van meer dan 28 miljard dollar per jaar de belangrijkste multilaterale speler blijft. Het is eveneens duidelijk dat de Wereldbank (rood) omvangrijker sommen besteedt dan de Europese Unie (blauw). Het belangrijkste verschil in beeldvorming tussen Grafiek 2 en 5 is te verklaren door de non-core- of geoormerkte bijdragen (toegewezen bijdragen, waarvan de donor de besteding vastlegt), die vooral in het VN-systeem belangrijk zijn geworden. Maar ook bij de Wereldbank merken we een enorme groei van de *Trust funds*.
Een andere verklaring voor de verschillen tussen de cijfers van het DAC en die van de andere instellingen is dat die andere instellingen ook rekening houden met bijdragen van niet-OESO-lidstaten en dat IDA-Wereldbank ook rekening houdt met andere inkomsten zoals de terugbetaling van leningen uit het verleden. Zo bedroeg de omzet van IDA in 2013 11,2 miljard dollar, terwijl de bijdragen van DAC-leden aan IDA 8,5 miljard bedroegen.

De evolutie van de ontwikkelingshulp via het systeem van de vn

Laten we eerst eens kijken naar de evolutie van de hulp via de VN en naar de relatieve positie van de DAC-stromen naar de VN. Het laatste jaar waarvoor het Departement voor Economische en Sociale Zaken van de VN UNDESA (zeer) gedetailleerde statistieken ter beschikking stelt is 2014. In dat jaar registreerde de VN 28,435 miljard dollar ontwikkelingsrelevante bijdragen (door de VN omschreven als bijdragen voor operationele ontwikkelingsactiviteiten). Het gros daarvan (22,7 miljard) was bestemd voor de fondsen en programma's. Het andere deel (5,7 miljard dollar) bestaat uit de bijdragen voor de gespecialiseerde instellingen die ontwikkelingsrelevant zijn.
Het criterium dat UNDESA daarvoor gebruikt, is hetzelfde als dat van OESO-DAC. Het gaat om een vast percentage van de verplichte bijdragen aan de begroting (*Assessed Contributions*) van een aantal instellingen (76% bij de Wereldgezondheidsorganisatie WHO, 60% bij de Organisatie voor Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur UNESCO, 51% bij de Voedsel- en Landbouworganisatie FAO en

33% bij het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie IAEA) en om de aard en bestemming van de geoormerkte bijdragen. DAC zelf beschouwt ook een klein deel van de bijdragen aan vredesoperaties (7%) en aan het VN-secretariaat zelf (18%) als officiële hulp. Deze laatste komen echter niet voor in de algemene statistieken van UNDESA over de operationele activiteiten van de VN. Zoals blijkt uit Tabel 2 is het grootste deel van de bijdragen aan de operationele activiteiten van de VN afkomstig van de DAC-landen. Ook in het algemeen staan de DAC-leden in voor meer dan 90% van de hulpvolumes. Dit geldt voor de bijdragen van de lidstaten, maar in feite ook voor de andere bronnen, die in de praktijk eveneens voor ongeveer 90% worden gefinancierd door de westerse landen (zowel de officiële hulp als die van de niet-gouvernementele sector). Zie voor deze lastenverdeling meer details in Bijlage 3.

Tabel 2: ***Verdeling van de bijdragen aan de operationele activiteiten van de VN in 2014 (in duizend dollar)***

	Totaal operationele ontwikkelingsactiviteiten		Fondsen en Programma's		Gespecialiseerde agentschappen	
	Core	Non-core	Core	Non-core	Core	Non-core
Bijdragen lidstaten	5.799.817	15.186.165	3.926.166	13.041.970	1.872.900	2.111.393
Bijdragen lidstaten zonder zelffinanciering	5.799.817	13.875.087	3.926.166	11.905.264	1.872.900	1.940.285
Waarvan DAC-leden	5.290.770	12.362.331	3.768.068	10.704.433	1.522.701	1.633.326
Percentage DAC	91,2%	89,1%	96,0%	89,9%	81,3%	84,2%
Bijdragen uit andere bronnen	938.233	6.611.338	936.170	4.901.206	193	1.680.562
Totaal bijdragen	6.742.981	21.692.010	4.867.194	17.837.676	1.875.787	3.854.334
Verhouding Core/Totaal bijdragen	23,7%		21,4%		33,3%	
Algemeen totaal	**28.434.991**				**5.630.121**	

Het groeiende belang van geoormerkte bijdragen

De huidige stand van zaken is het resultaat van een decennialange evolutie die werd gekenmerkt door een steeds groter onevenwicht tussen geoormerkte en algemene bijdragen. Grafiek 6 maakt die evolutie zeer goed zichtbaar.

Grafiek 6: ***Evolutie core versus non-core in de operationele activiteiten voor ontwikkeling van de VN 1990-2014 (in nominale dollar)***

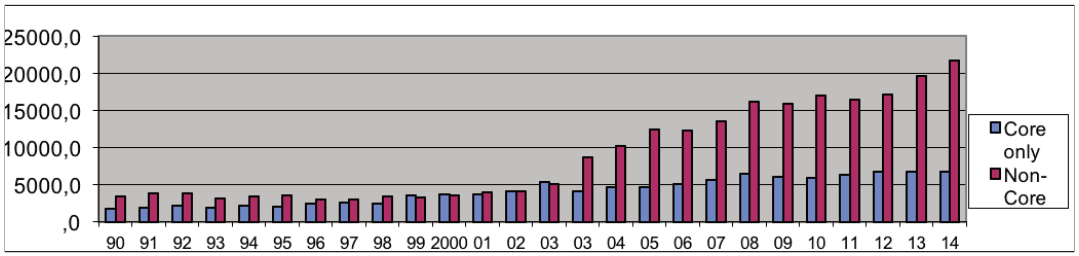

In het begin van het millennium bestond er nog een evenwicht tussen de algemene core-middelen en de geoormerkte bijdragen, maar die balans is nu grondig gewijzigd. Voor sommige organisaties zoals het VN-Ontwikkelingsfonds UNDP is dit zeer opvallend (zie Grafiek 7) en wordt de problematiek nog bemoeilijkt door de daling van de core-bijdragen over de laatste jaren. Maar bijna alle VN-fondsen en -programma's worstelen met dit fenomeen. Zie de desbetreffende grafieken voor het Bevolkingsfonds UNFPA, het Kinderfonds UNICEF en het Wereldvoedselprogramma WFP in Bijlage 5 en de algemene grafiek in Bijlage 5.

Grafiek 7: ***Evolutie core versus non-core bij UNDP 1990-2014 (in miljoen dollar)***

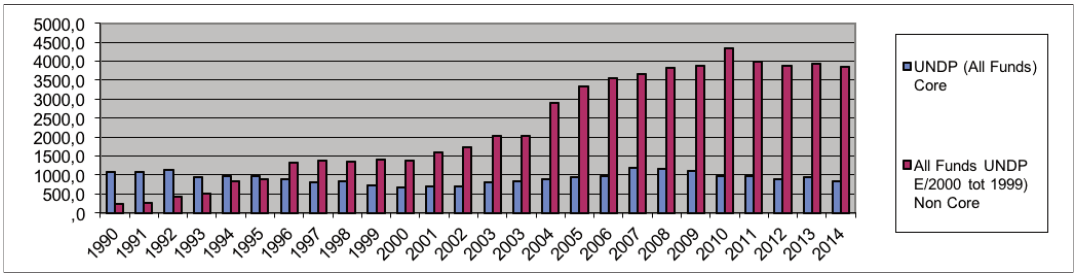

Het onevenwicht is dus vooral merkbaar bij de fondsen en programma's. Daar is nog amper 21,4% van de middelen afkomstig van de core-bijdragen. Maar ook bij de gespecialiseerde agentschappen is er geen goed evenwicht, aangezien de non-core-bijdragen meer dan dubbel zo hoog liggen als de core-bijdragen (zie Tabel 2).

De verhouding tussen algemene en geoormerkte middelen is echter niet dezelfde bij alle gespecialiseerde agentschappen. Het zijn vooral de WHO en de FAO die hiermee te maken hebben. Bij het Internationaal Fonds voor Landbouwontwikkeling IFAD kennen wij het omgekeerde fenomeen: hier zijn de core-stromen wel dominant (gebleven). Dat heeft natuurlijk weer alles te maken met het financieringsprincipe van deze VN-instelling, die eerder een internationale financiële Instelling dan een VN-Agentschap is. Zie Grafiek 8 en verder de grafieken in Bijlage 3.

Grafiek 8: ***Evolutie core- versus non-core-middelen bij enkele gespecialiseerde agentschappen 2003-2014***

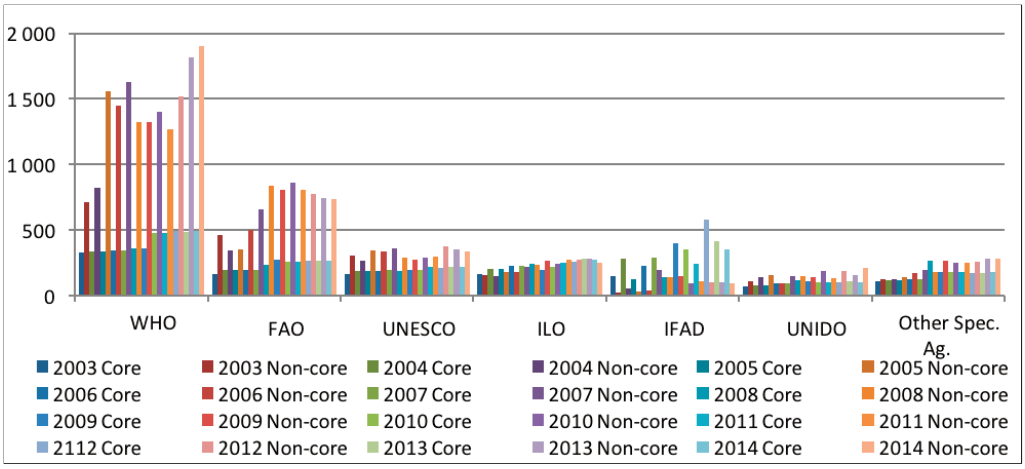

Sterkere oormerking: een breed fenomeen

De verschuiving naar geoormerkte bijdragen blijft zeker niet beperkt tot de VN-organisaties. Grafiek 9 is overgenomen uit het OESO-DAC-rapport over de multilaterale hulp. Deze figuur maakt duidelijk dat ook andere multilaterale instellingen deze evolutie ondergaan. De enige uitzondering daarop vormt de Europese ontwikkelingshulp die bijna uitsluitend bestaat uit core-middelen. Dit kenmerk heeft natuurlijk alles te maken met de aard van de financiering van het Europese ontwikkelingskanaal, die voor het overgrote deel verplicht is en dus bestaat uit core-middelen.

Grafiek 9: ***Geoormerkte financiering bij multilaterale instellingen 2013***

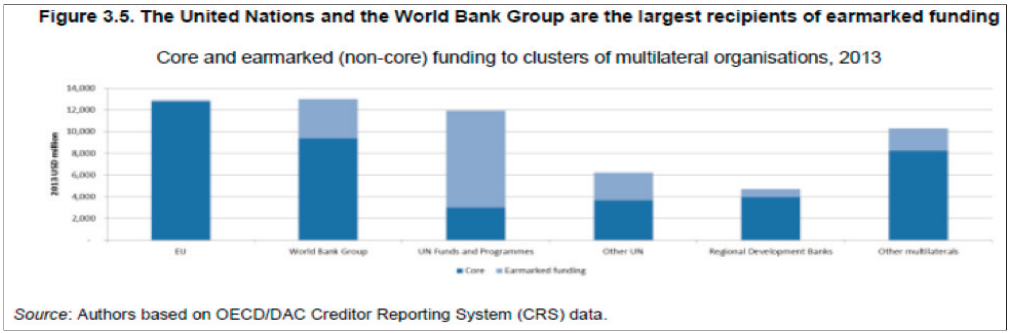

Het laatste rapport van de OESO-DAC inzake multilaterale samenwerking toont aan dat de oormerking thans 30% van het geheel van het gebruik van de multilaterale kanalen door DAC-landen betreft, zoals zeer goed te zien is in Grafiek 10.

Grafiek 10: ***Evolutie van oormerking in de multilaterale samenwerking (2007-2013)***

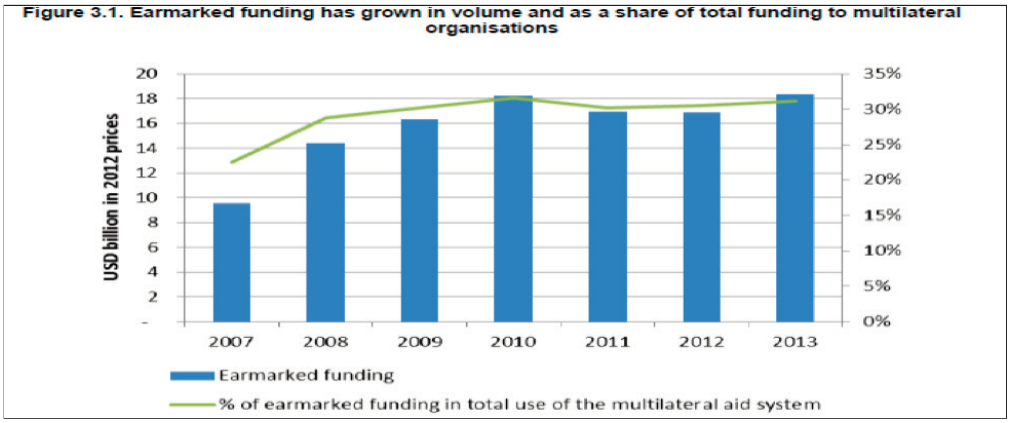

De evolutie bij de wereldbank

Bij de Wereldbank stellen we een gelijkaardige evolutie vast als bij de VN, zoals blijkt uit Grafiek 11. In 2000 bedroegen de Trust Fund-uitgaven van de Wereldbank 31% van de core-uitgaven. In 2012 en 2013 was dat percentage opgelopen tot ongeveer 90%, hoewel de verhouding daarna weer daalde.

We moeten hier wel een belangrijke nuancering aanbrengen. Een omvangrijk deel van de Trust Fund-uitgaven van de Wereldbank bestaat immers uit bijdragen voor zogenaamde FIF's of Financial Intermediary Funds. Enkele voorbeelden: het Wereldfonds voor aids, malaria en tuberculose, het *Global Environment Fund*; het *Green Climate Fund* en het Wereldwijde Partnerschap voor Onderwijs. Deze fondsen worden door de Wereldbank beheerd, maar dan vooral als fiduciair agent. Dit wil zeggen dat de Wereldbank optreedt als ontvanger en beheerder van de fondsen, maar dat de besluitvorming over de toekenning en de uitgaven worden waargenomen door de eigen beheersorganen van het betreffende fonds. In een aantal gevallen is het betreffende FIF trouwens mettertijd geëvolueerd van een Trust Fund van de Wereldbank tot een onafhankelijk FIF. De ietwat hybride aard van de Trust Funds bij de Wereldbank maakt een directe vergelijking tussen Trust Funds bij de Wereldbank en geoormerkte bijdragen bij de VN wat moeilijker.

Niettemin is het interessant te zien hoe ook de eigen Trust Funds van de Wereldbank sinds de eeuwwisseling een belangrijke stijging kennen.

Grafiek 11: ***Opkomst van de Trust-Fund-uitgaven in de Wereldbank 2000-2015 (voorlopige cijfers voor 2014 en 2015) (in miljoen dollar)***

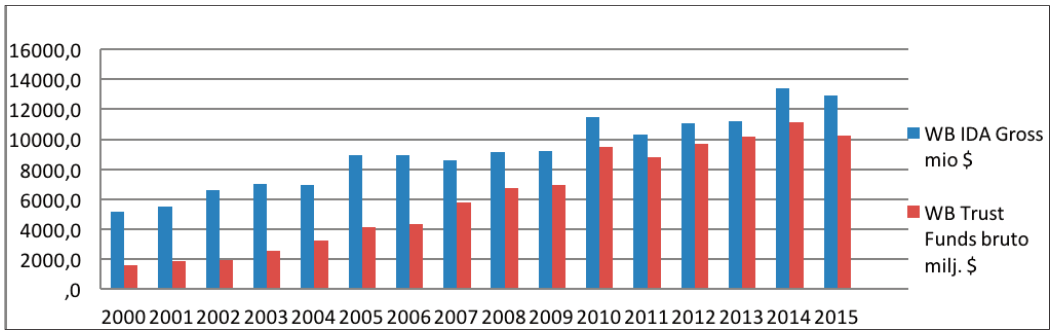

Grafiek 12: ***Evolutie Trust Fund-uitgaven van de Wereldbank (per financieel jaar 1999-2015)***

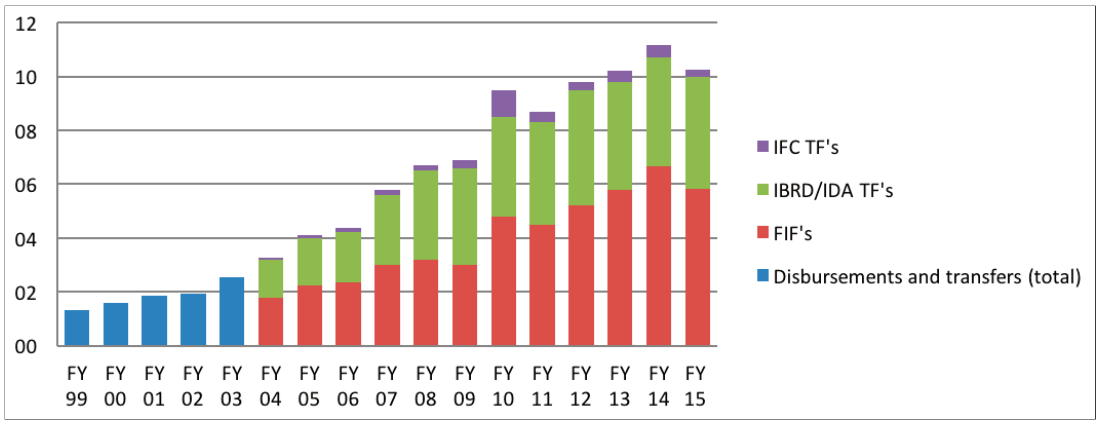

De evolutie in de europese ontwikkelingssamenwerking

De Europese ontwikkelingssamenwerking kende in het begin van de eeuw een sterke opgang. Dat bleek al duidelijk in Grafiek 2. Maar het lijkt erop dat de expansie van de Europese hulpverlening de laatste jaren enigszins is stilgevallen. Dat is ook zichtbaar in Grafiek 13, die de Europese ontwikkelingsuitgaven in miljoen euro weergeeft over de laatste negen jaar.

Grafiek 13: ***Evolutie van de Europese ontwikkelingshulp 2006-2014 (in miljoen euro)***

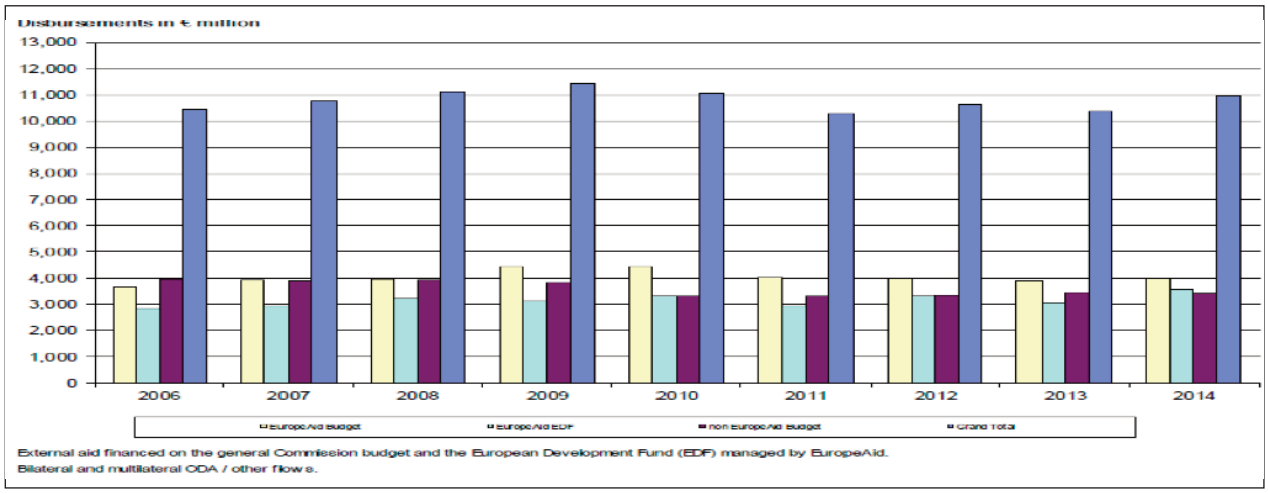

Budgettair technisch zijn de middelen van de Europese ontwikkelingssamenwerking afkomstig uit twee bronnen. De belangrijkste is de eigen begroting, maar daarnaast is er ook het Europees Ontwikkelingsfonds EOF, dat samenhangt met de diverse Akkoorden met de landen van Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (ACS-landen). Het Cotonou-akkoord voorziet een uitgebreid en omvangrijk Europees Ontwikkelingsfonds dat 30,5 miljard euro bedraagt voor de periode 2014-2020.
Zoals weergegeven in Grafiek 13 is ongeveer één derde van de Europese hulp afkomstig van het EOF. Maar we moeten erop wijzen dat het DAC niet alle ontwikkelingshulp van de EU aanvaardt als officiële ontwikkelingshulp (ODA). Een deel ervan is geen ODA, omdat de aard (bijvoorbeeld uitgaven voor vredesoperaties of bepaalde leningsvoorwaarden) of het land van bestemming (sommige Balkanlanden) niet overeenstemt met de huidige DAC-normen. Van de EOF-uitgaven in 2014 (3.581 miljoen euro) was ongeveer 89% aanrekenbaar als ODA, hetzij 3.180 miljoen euro.
Van de uitgaven die in 2014 werden gefinancierd uit de gewone EU-begroting (7.400 miljoen euro), was 6.991 miljoen euro erkend als ODA (waarvan 500 miljoen euro administratiekosten). De belangrijkste instrumenten waren:

- het Instrument voor Ontwikkelingssamenwerking DCI: 1.633 miljoen euro
- het Europees Nabuurschapsinstrument ENI: 1.587 miljoen euro
- Humanitaire Hulp, Voedselhulp en Civiele Bescherming (ECHO): 1.342 miljoen euro
- Uitbreidingsproces: 752 miljoen euro
- Administratiekosten: 500 miljoen euro

Het totaal van de ODA-uitgaven van de Europese instellingen bedroeg in 2014 aldus 10.171 miljoen euro, wat overeenstemt met 13.495 miljoen dollar.

De evolutie in de europese ontwikkelingssamenwerking

Het Belgische federale beleid inzake multilaterale samenwerking is ongetwijfeld gericht op minder oormerking en meer nadruk op de core-bijdragen. Die strategische tendens is ook merkbaar in Tabel 3 en Grafiek 14. Hoewel de algemene (en sterke) daling van de multilaterale bijdragen in 2012 de tendens enigszins vertroebelen ligt de nadruk sterker op de core bijdragen. Niettemin wordt nog altijd een substantieel deel van de multilaterale hulp toegekend als geoormerkte bijdrage. Bij DGD zelf zijn deze geoormerkte bijdragen veelal afkomstig uit de bilaterale en humanitaire enveloppes.

Tabel 2: ***Verdeling van de bijdragen aan de operationele activiteiten van de VN in 2014 (in duizend dollar)***

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Core-bijdragen België	735	789	717	769	856	720
Waarvan DGD	458	510	445	494	555	367
Geoormerkte bijdragen België	168	187	99	126	106	124
Waarvan DGD	154	162	78	106	87	113
Totaal multilaterale bijdragen België	902	976	815	894	962	844
Waarvan DGD	611	672	523	601	643	479
Percentage oormerking Belgische ODA	18,6	19,2	12,1	14,1	11,0	14,7
Percentage oormerking DGD ODA	25,2	24,1	14,9	17,6	13,5	23,6

De evolutie en omslag van de tendens in 2015 komen goed tot uiting in Grafiek 14. Het is evenwel niet zo gemakkelijk om daaruit eenduidige conclusies te trekken. Een belangrijke verklaring voor de omslag in 2015 ligt immers in de sterke daling van de core-bijdragen in dat jaar.

Grafiek 14: ***Evolutie oormerking van de Belgische multilaterale samenwerking 2010-2015***

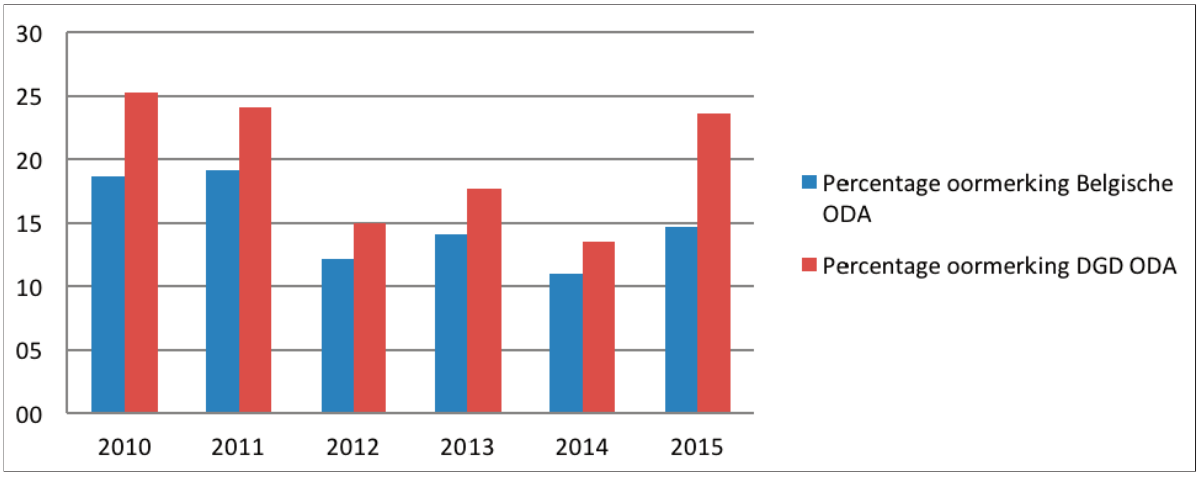

De groeiende complexiteit van de multilaterale architectuur

De evolutie van de multilaterale architectuur wordt ongetwijfeld gekenmerkt door een groeiende complexiteit. Drie factoren lijken daarbij een rol te spelen. In de eerste plaats is er het aantal nieuwe multilaterale actoren. Het aantal door het DAC officieel erkende multilaterale organisaties is intussen opgelopen tot meer dan 180 instellingen en programma's. Sommige van deze nieuwe organisaties, zoals het Wereldfonds tegen aids, malaria en tuberculose of het *Green Climate Fund*, mobiliseren grote hoeveelheden middelen. Maar ook als groep wordt dit vijfde multilaterale kanaal (naast de EU, de VN, de Wereldbank en de regionale ontwikkelingsbanken) zeer belangrijk. Zie Grafiek 9.

In de tweede plaats vinden steeds meer overdrachten plaats tussen organisaties onderling. Dit fenomeen, dat onder meer wordt gestimuleerd door de nadruk op gezamenlijke programma's en het samenbrengen van middelen, leidt tot een complex geheel van financiële stromen die niet altijd gemakkelijk te volgen zijn. Uit de statistieken van UNDESA blijkt dat in 2014 ongeveer 1,75 miljard dollar werd overgedragen van de ene naar de andere VN-instelling. Het gros daarvan (1,6 miljard) betreft geoormerkte bijdragen.

Op de derde plaats stellen we een groeiende oormerking van de toegekende middelen vast. Dat was zeker geen weloverwogen optie bij het opzetten van de multilaterale ontwikkelingsarchitectuur. UNDP en UNFPA kenden in hun eerste levensjaren geen geoormerkte bijdragen. Die zijn er vooral gekomen op initiatief van donoren, op zoek naar meer zichtbaarheid. Voor organisaties die tevens afhankelijk zijn van fondsenwerving bij het grote publiek, is dat meer begrijpelijk dan voor de lidstaten die hun eigen creaties het leven bemoeilijken door oormerking.

Overigens kan oormerking veel gemakkelijker aanvaard worden voor organisaties die werken in de humanitaire sector, want daar worden de organisaties en donoren veel meer geconfronteerd met plotse onvoorzienbare noden die de specifieke mobilisering van extra middelen rechtvaardigt. Ook in de werkwijze van het Wereldvoedselprogramma WFP, dat het licht zag in een periode waarin de bijdragen in essentie bestonden uit de toekenning van voedseloverschotten in natura, is oormerking minder problematisch (geweest).

Conclusie: multilaterale samenwerking en oormerking, een verstandshuwelijk?

De internationale gemeenschap maakt zich sinds vele jaren zorgen over de groeiende tendens tot oormerking van de bijdragen voor de multilaterale samenwerking. Ondanks de vele oproepen om terug te keren naar de zuivere core-bijdragen blijkt de realiteit zich steeds meer in de andere richting te begeven. De redenen daarvoor zijn divers, maar bij de elementen die een rol spelen, behoren ongetwijfeld de volgende:

- De behoefte aan sterkere sturing bij de donoren, omdat zij zich niet zouden kunnen vereenzelvigen met de strategische keuzes die de multilaterale organisaties zelf maken
- De behoefte van de donoren om sterker en rechtstreekser te controleren
- De drang naar zichtbaarheid en erkenning van hun uitgaven bij donoren
- De terughoudendheid of onwil bij donoren om zelf activiteiten uit te voeren in delicate omstandigheden of op gevoelige gebieden
- De expansiedrang van de VN-organisaties zelf
- De opkomst van gemeenschappelijke programma's bij de VN
- De opkomst van thematische en sectorale begrotingsallocaties bij de donorlanden
- De opkomst van nieuwe organisaties die zelf over een te geringe uitvoeringscapaciteit beschikken of die louter als financieringsinstelling zijn opgericht (GEF, Global Fund)
- De decentralisering van de besluitvorming over de bilaterale hulp naar het terrein (cf. de gedelegeerde samenwerking)
- De groei van financieringsbronnen buiten de traditionele hulpadministraties.

Bijlage 1: ***Evolutie van de uitgaven van de DAC-OESO-lidstaten 1998-2014 (in miljoen lopende dollar)***

	Gemiddelde 1998-1999	Gemiddelde 2003-2004	2010	2011	2012	2013	2014
Officiële ontwikkelingshulp	52.960	74.856	128.369	134.971	126.911	134.832	137.222
waarvan bilateraal	36.679	52.427	90.618	94.794	84.445	93.536	94.663
Budgetsteun	-	1.767	1.559	1.603	1.044	3.519	624
Nationale ngo's	1.094	1.642	1.559	1.475	1.510	1.915	2.070
Investeringen	7.772	4.057	11.264	13.970	7.451	9.332	13.788
Schuldkwijtschelding	2.167	5.656	3.660	4.097	2.851	3.622	462
Administratiekosten	2.940	3.807	5.893	6.371	7.001	6.671	6.347
Andere uitgaven	934	2.201	3.803	4.761	4.661	5.134	6.912
waarvan multilateraal	16.277	22.429	37.751	40.177	38.466	41.295	42.559
VN	4.051	5.016	6.468	6.502	6.616	6.896	6.803
EU	4.994	7.986	13.611	13.672	11.963	12.756	13.269
IDA	3.541	4.440	8.072	9.441	7.696	8.517	8.916
Regionale ontwikkelingsbanken	1.881	2.025	3.183	4.059	3.928	3.946	4.002

Bijlage 2: ***Aandeel van niet-DAC-landen in de financiering van de ontwikkelingshulp***

Figure 5.1. The share from providers beyond the DAC reached 13% of global gross concessional development finance in 2013

Gross disbursements

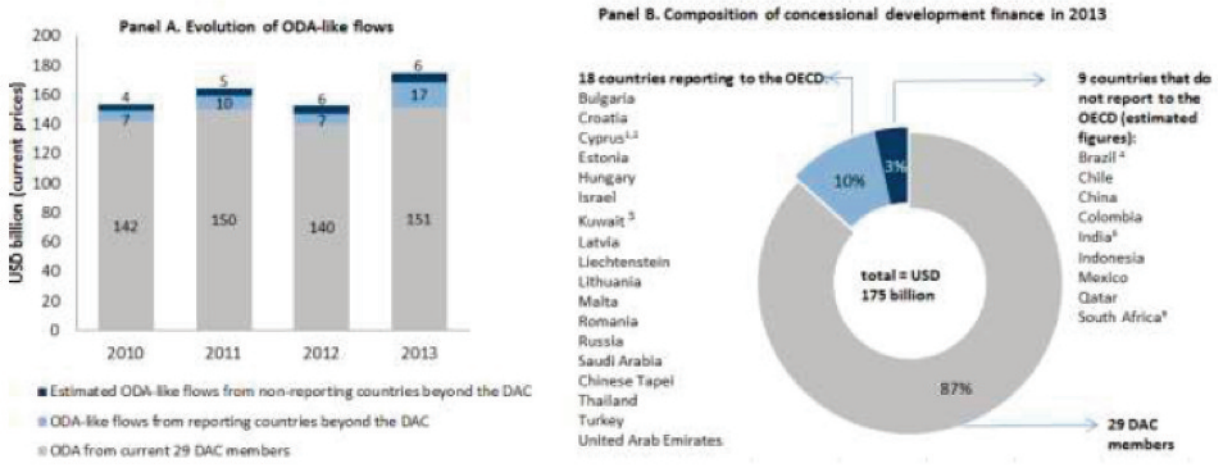

Bijlage 3: ***Lastenverdeling van de bijdragen aan de operationele activiteiten van de VN in 2014 (in duizend dollar)***

	Totaal		Fondsen en Programma's		Gespecialiseerde agentschappen	
	Core	Non-core	Core	Non-core	Core	Non-core
Bijdragen lidstaten	5.799.817	15.186.165	3.926.166	13.041.970	1.872.900	2.111.393
Bijdragen lidstaten zonder zelffinanciering	5.799.817	13.875.087	3.926.166	11.905.264	1.872.900	1.940.285
Waarvan DAC-leden	5.290.770	12.362.331	3.768.068	10.704.433	1.522.701	1.633.326
Percentage DAC	91,2%	89,1%	96,0%	89,9%	89,9%	84,2%
Bijdragen niet-DAC-lidstaten	4.934	-106.468	4.861	-106.475	73	2
Totaal	**5.804.751**	**15.079.697**	**3.931.027**	**12.935.495**	**1.872.973**	**2.111.396**
Andere VN-entiteiten	159.046	1.596.146	157.176	1.237.270	0	352.414
Europese Commissie	118.960	1.936.480	118.960	1.603.707	0	328.223
Andere intergouver-nementele organisaties	26	259.658	26	47.367	0	197.110
Niet-gouvernemen-tele organisaties	660.201	2.819.056	660.007	2.012.862	193	802.816
Totaal bijdragen uit andere bronnen	938.233	6.611.338	936.170	4.901.206	193	1.680.562
Totaal bijdragen	**6.742.981**	**21.692.010**	**4.867.194**	**17.837.676**	**1.875.787**	**3.854.334**
Verhouding core/ non-core	31,1%		27,3%		48,7%	
Verhouding core/ Totaal bijdragen	23,7%		21,4%		33,3%	
Algemeen totaal	**28.434.991**		**22.704.870**		**5.630.121**	

Bijlage 4: ***Evolutie van de lastenverdeling van de VN-financiering 2000-2014***

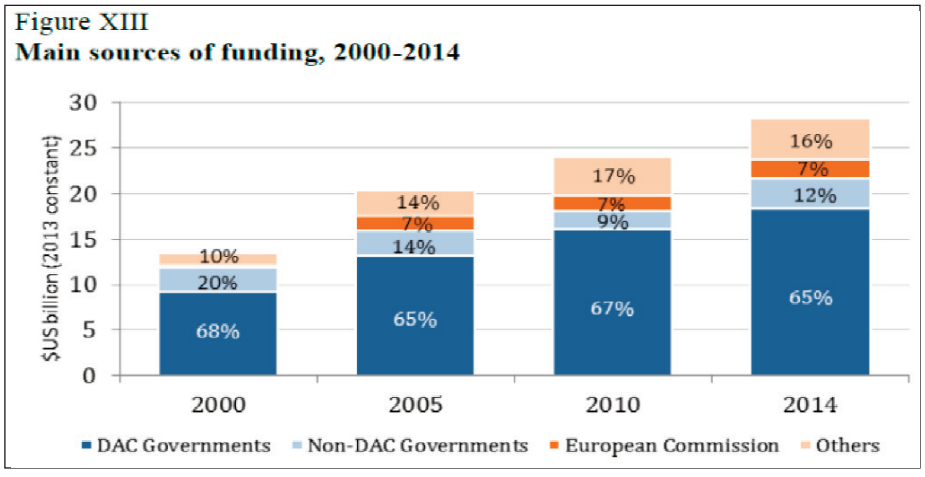

Bijlage 5: ***Evolutie van core- en non-core-bijdragen aan UNDP, UNFPA, UNICEF en WFP***

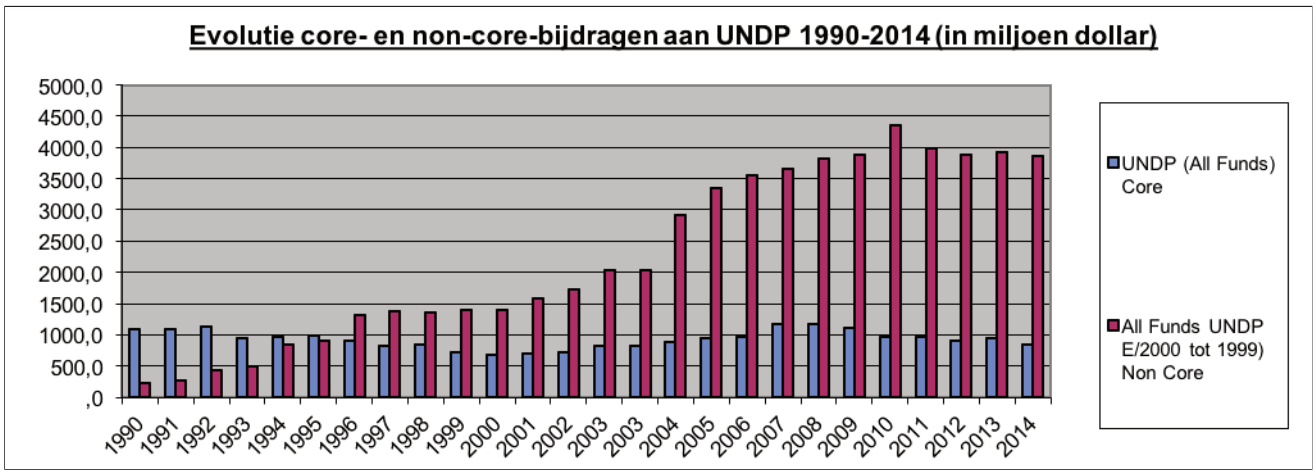

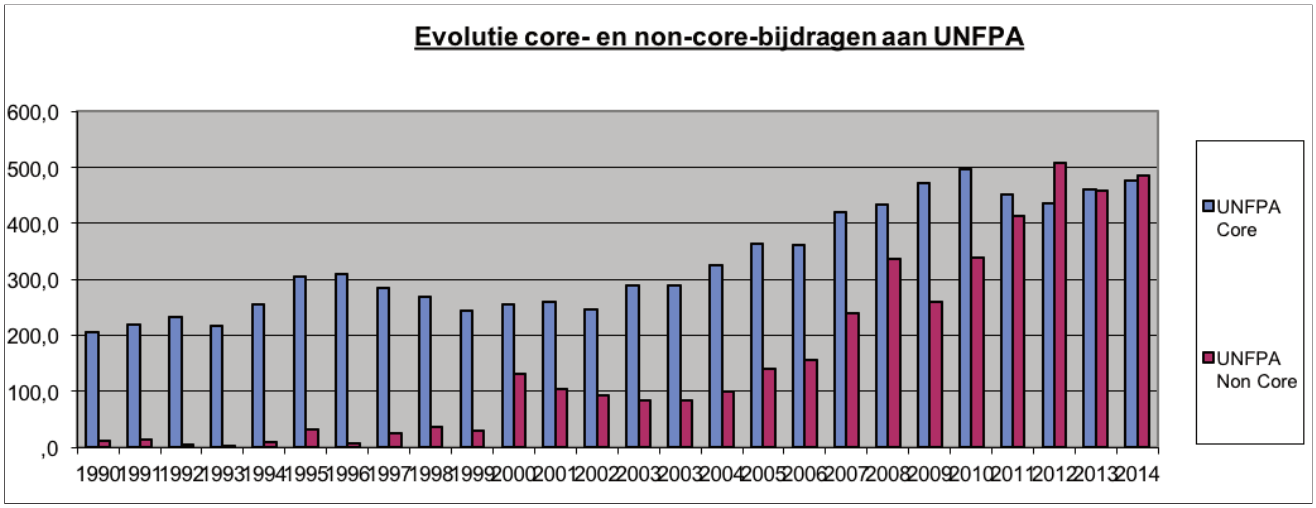

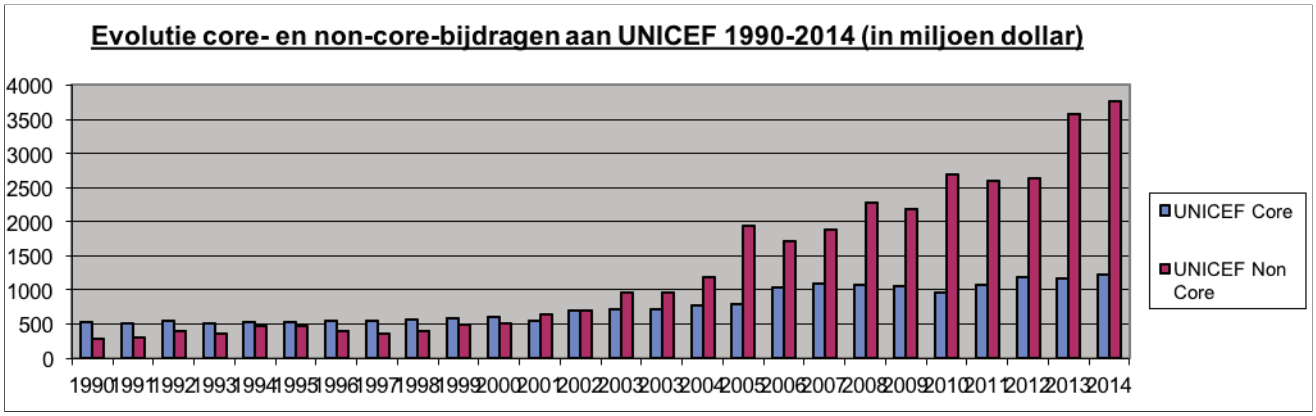

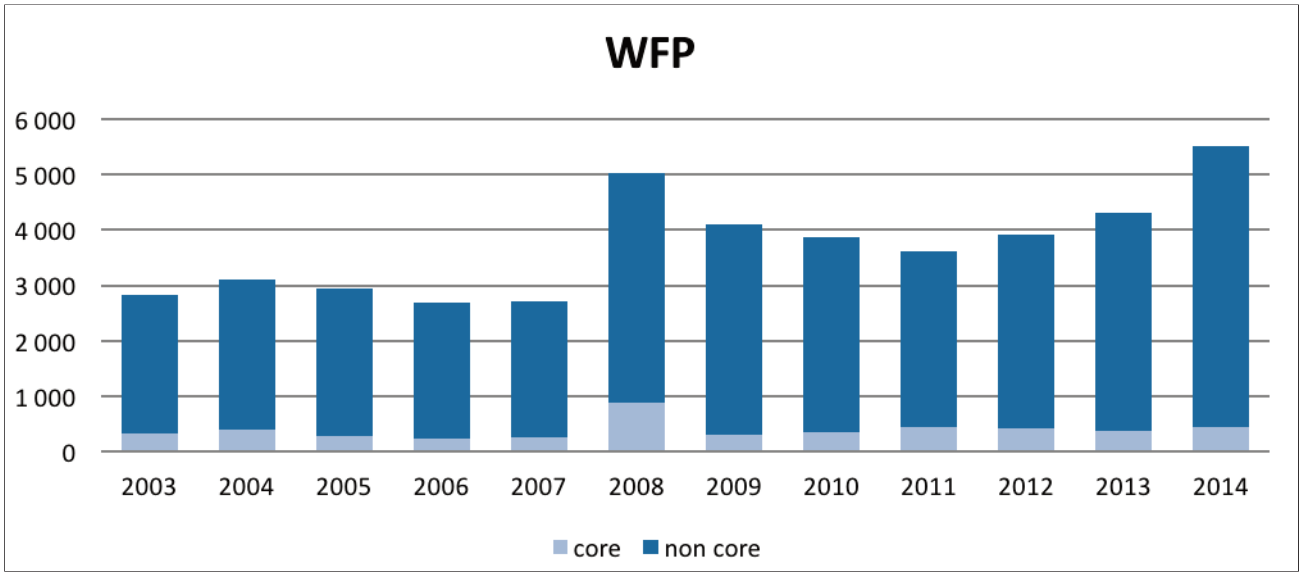

Bijlage 6: ***Evolutie core- versus non-core-bijdragen aan WHO, FAO, UNESCO, ILO, IFAD, UNIDO en andere gespecialiseerde agentschappen***

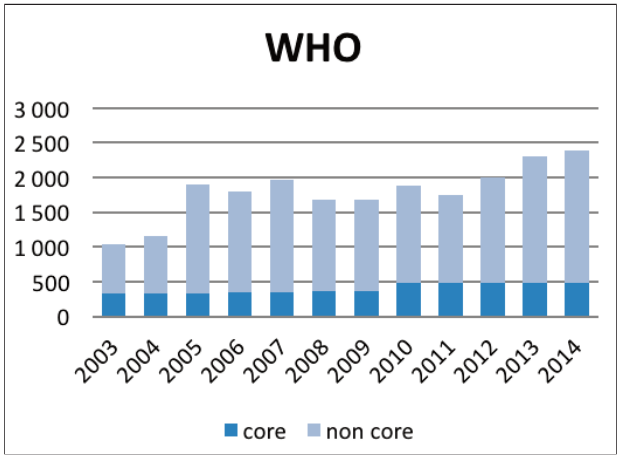

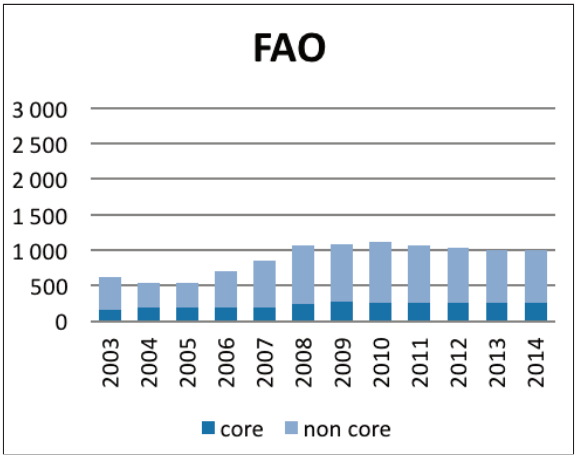

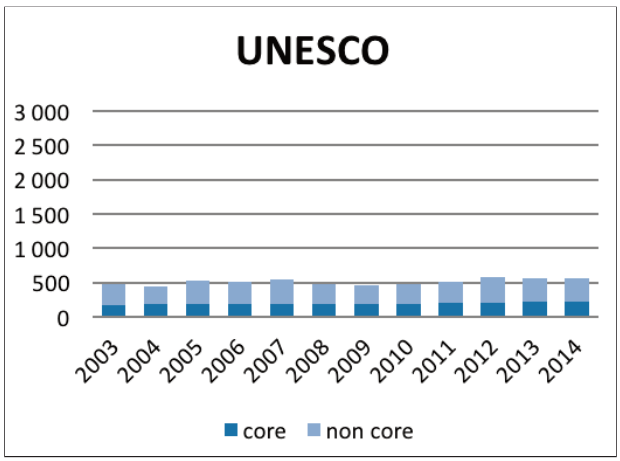

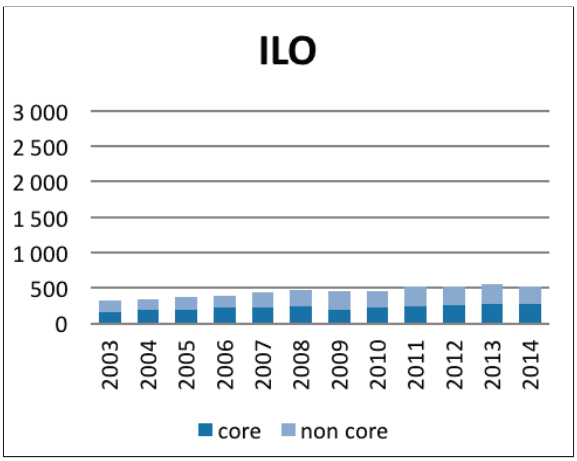

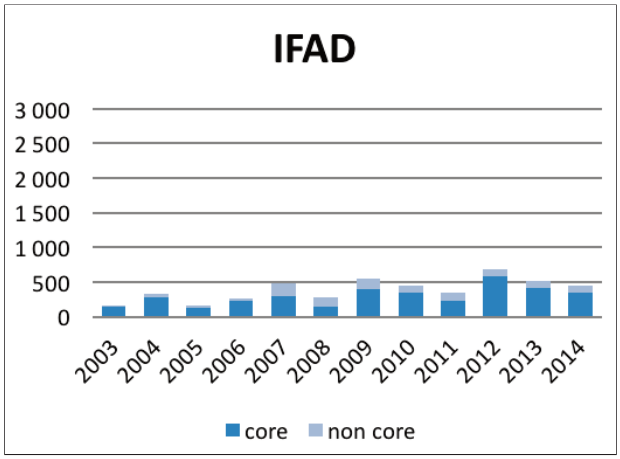
IFAD
3 000
2 500
2 000
1 500
1 000
500
0
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
core
non core

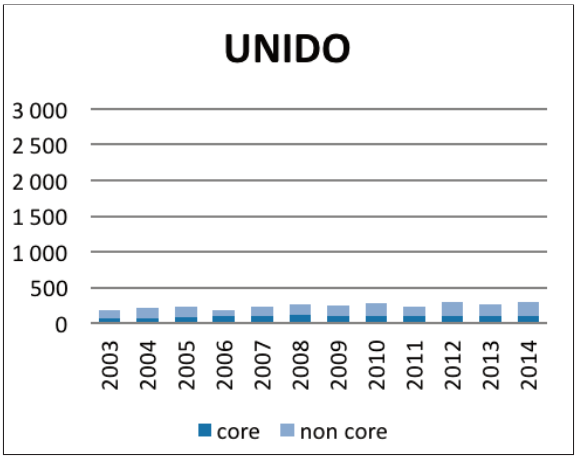
UNIDO
3 000
2 500
2 000
1 500
1 000
500
0
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
core
non core

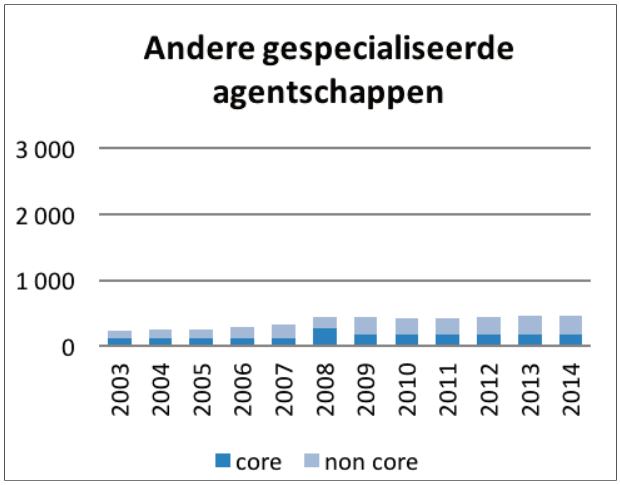
Andere gespecialiseerde agentschappen
3 000
2 000
1 000
0
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
core
non core

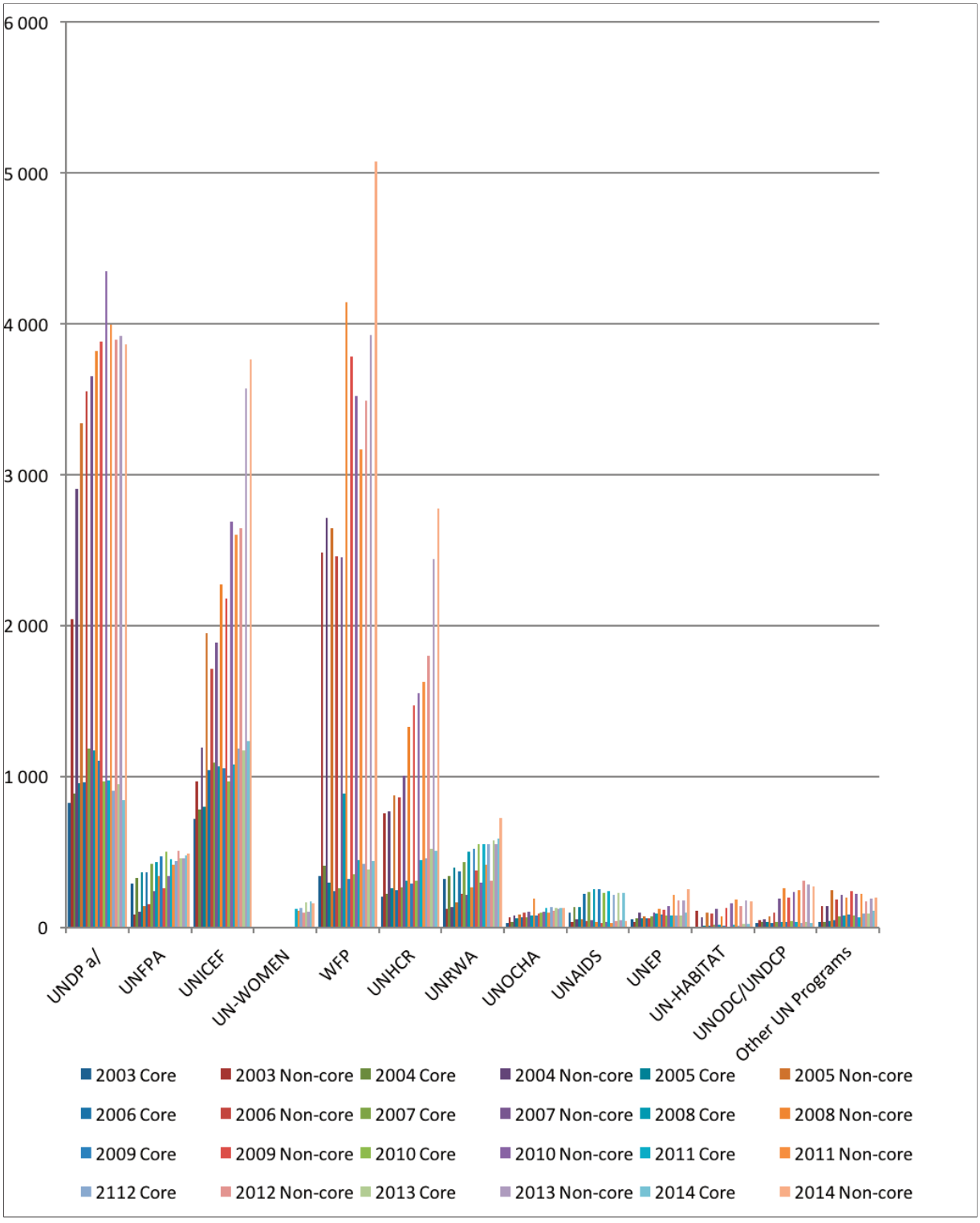
6 000
5 000
4 000
3 000
2 000
1 000
0
UNDP a/
UNFPA
UNICEF
UN-WOMEN
WFP
UNHCR
UNRWA
UNOCHA
UNAIDS
UNEP
UN-HABITAT
UNODC/UNDCP
Other UN Programs
2003 Core
2003 Non-core
2004 Core
2004 Non-core
2005 Core
2005 Non-core
2006 Core
2006 Non-core
2007 Core
2007 Non-core
2008 Core
2008 Non-core
2009 Core
2009 Non-core
2010 Core
2010 Non-core
2011 Core
2011 Non-core
2112 Core
2012 Non-core
2013 Core
2013 Non-core
2014 Core
2014 Non-core

MO* paper 107

REEDS VERSCHENEN MO*PAPERS

2016

- dec 2016: De multilaterale ontwikkelingssamenwerking. Wat we samen doen, doen we beter? *(Kris Panneels)*
- okt 2016: De strijd om de Europese ontwikkelingsbudgetten *(Dirk Brems en Sarah Hulsmans)*
- jul 2016: Herverdelingssamenwerking *(Gorik Ooms)*
- mei 2016: Humanitaire hulp voor deze tijd? *(Overseas Development Institute)*
- apr 2016: Buen vivir: Komt het goede leven uit Zuid-Amerika? *(Eduardo Gudynas)*
- mar 2016: De EU als "ontwikkelingsland", De universele ontwikkelingsagenda van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in het Europees beleid *(Dirk Brems en Julie Lamsens)*
- mar 2016: Europa redden door de democratie te herstellen *(Stephen Bouquin en Karin Verelst, Thomas Fazi)*
- feb 2016: Anno 2016 is ontwikkeling niet meer wat ze is geweest *(Emiel Vervliet)*
- jan 2016: De stille revolutie van sociaal ondernemers, Sociaal ondernemerschap als nieuwe benadering voor internationale solidariteit? *(Fons van der Velden en Pol De Greve)*

2015

- nov 2015: Het ei van Columbus voor ontwikkelingssamenwerking? *(Dirk Brems en Tina Tindemans)*
- okt 2015: Textielarbeidsters hebben sociale bescherming nodig *(Sarah Vandoorne)*
- okt 2015: De twijfelachtige kleuren van groen geld *(Gert Van Hecken en Kahlil Baker)*
- sep 2015: Zijn de opkomende landen nu gevestigde machten? *(Dries Lesage, Stijn Sintubin, Ng Sauw Tjhoi, Laurent Delcourt, Jef Van Hecken, Karin Debroey , Lien Verpoest)*
- apr 2015: Moeten kernwapens gewoon verboden worden? *(Tom Sauer)*
- apr 2015: Een TTIP van sluier: meer vrijhandel dient de winst, niet de mensen *(Emiel Vervliet)*
- jan 2015: De ontwikkelingssamenwerking voorbij? *(Marcus Leroy)*

2014

- december 2014: Wet breekt nood, Toekomst voor rondtrekkende veehouders in Afrika? *(Koen Van Troos)*
- november 2014: #LuxLeaks *(Kristof Clerix / ICIJ)*
- oktober 2014: Nog steeds gelukkig getrouwd? Een gouden bruiloft in de ontwikkelingssamenwerking *(Gijs Justaert)*
- juli 2014: Wordt de geopolitieke kaart van het Midden-Oosten hertekend? *(David Criekemans)*
- juni 2014: We zijn allemaal verschillend. U ook? *(Rachida Lamrabet)*
- mei 2014: Gouden tijden voor de rijken? *(Paul Krugman)*
- apr 2014: Kunnen voorbehoedmiddelen de wereld redden? *(Simon Calcoen)*
- mrt 2014: Gaan de groeilanden een diepe duik tegemoet? *(Pierre Salama)*
- feb 2014: Buitenlandse berichtgeving is dood, leve de mondiale journalistiek? *(Gie Goris)*
- feb 2014: Is Afghanistan klaar voor 2014? *(Thomas Ruttig)*
- jan 2014: Ligt Pakistan op het Arabisch schiereiland? *(Bruno De Cordier)*

2013

- dec 2013: Schept microkrediet slechts een illusie van ontwikkeling? *(Milford Bateman en Ha-Joon Chang)*
- sep 2013: Kan Afika zijn ontwikkeling zelf financieren uit hogere belastingsopbrensten? *(Mick Moore)*
- jun 2013: Is uw gsm goud waard?
- apr 2013: Wat weten we (niet) over het geweld in Oost-Congo? *(Koen Vlassenroot, Steven Spittaels, Kris Berwouts en Nadia Nsayi)*
- apr 2013: Bestaan de Zapatisten nog? *(François Hautart)*
- feb 2013: Kan rijst West-Afrika voeden? *(Saartje Boutsen en Jan Aertsen)*
- feb 2013: Hoe komt het dat Afrika de Millenniumdoelstellingen niet haalt? *(Dimitri Van den Meerssche)*

2012

- okt 2012: Genetisch gewijzigd voedsel als oplossing voor het honger-probleem? *(Hielke Van Doorslaer)*
- sep 2012: Kan zwart-Afrika voedselzekerheid bereiken? *(UNDP)*
- sep 2012: What is the Rise of South-South relations about ? *(Sanoussi Bilal)*
- apr 2012: Hoe inclusief is onze ontwikkelingssamenwerking? *(PHOS)*
- mar 2012: Brengen verkiezingen meer democratie in Congo? *(Mieke Berghmans en Nadia Nsayi)*
- mar 2012: Wat na Busan? *(Bert Jacobs)*
- mar 2012: Kan de politiek de ontwikkelingssamenwerking redden? *(Alex Duncan en Gareth Williams)*
- feb 2012: Wordt het precariaat een nieuwe sociale klasse? *(Guy Standing)*
- feb 2012: Waarheen met de revoluties in Egypte en Syrië? *(Brigitte Herremans, Pieter Stockmans en Majd Khalifeh)*

2011

- nov 2011: Kan armoede overwonnen worden? *(Abhijit Vinayak Banerjee en Esther Duflo)*
- nov 2011: Is India goed bezig? *(Jean Drèze en Amartya Sen)*
- nov 2011: Een keerpunt voor sociale bescherming wereldwijd? *(Gijs Justaert en Bart Verstraeten)*
- okt 2011: Heeft ontwikkelingshulp zijn tijd gehad? *(Marcus Leroy)*
- okt 2011: 7 billion: development disaster or opportunity? *(Hania Zlotnik and Fred Pearce)*
- sep 2011: Erkenning van de Palestijnse staat: een game changer? *(Brigitte Herremans)*

MO* paper 107

- jun 2011: Een uitweg uit de nieuwe voedselcrisis? *(Saartje Boutsen)*
- mei 2011: Is het einde van de bevolkingsgroei werkelijk in zicht? *(Ronald C. Schoenmaeckers)*
- apr 2011: Waarom gelijkheid beter is voor iedereen *(Richard Wilkinson en Kate Pickett)*
- mar 2011: Welke toekomst voor de ontwikkelingssamenwerking? *(Nemat Shafik)*
- feb 2011: Realiteit of mythe? Minerale rijkdom als motor van het geweld in het oosten van Congo *(Rachel Perks en Koen Vlassenroot)*

2010

- dec 2010: Heeft Congo kans van slagen? *(Tom De Herdt, Kristof Titeca en Inge Wagemakers)*
- nov 2010: Heeft de crisis het draagvlak van ontwikkelingssamenwerking ondermijnd? *(Tom De Bruyn & Ignace Pollet)*
- nov 2010: De laatste energiecrisis? Betekent piekolie het einde van de homo Petroliensis? *(Elias Verbanck)*
- sep 2010: Wat doet China in Afrika en Latijns-Amerika? *(John Vandaele & Marc Vandepitte)*
- sep 2010: De millenniumdoelstellingen: wachten op de grote doorbraak? *(Lonne Poissonnier & Rudy De Meyer)*
- jun 2010: Hoe goed zijn Brazilië, China en India in armoedebestrijding? *(Emiel Vervliet)*
- mei 2010: Why is poverty a human right crisis? *(Irene Khan and Steven Vanackere)*
- mei 2010: Wat is nu eigenlijk goed bestuur? *(Emiel Vervliet)*
- apr 2010: Is er Apartheid in het Heilige land? *(Korneel De Rynck)*
- mar 2010: Water zonder grenzen? Het regionaal belang van het Afghaanse water *(Benjamin Sturtewagen)*
- feb 2010: Wat met de Cubaanse revolutie na Fidel Castro? *(Marc Vandepitte)*
- feb 2010: Leidt klimaatverandering tot oorlogen? *(Harald Welzer en Jamie Shea)*
- jan 2010: Mogen we nog dieren eten in tijden van klimaat- en voedselcrisis? *(Jonathan Safran Foer en Louise Fresco)*

2009

- nov 2009: Spionage in het hart van Europa? *(Kristof Clerix)*
- nov 2009: Hebben de ngo's hun ziel verkocht aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking? *(Jean Reynaert en Patrick Develtere)*
- okt 2009: Chaos in Afghanistan en Pakistan? *(Ahmed Rashid en Jef Lambrecht)*
- sep 2009: De 'Gele Reus' in ademnood? *(Samia Suys)*
- sep 2009: Is ontwikkelingshulp verantwoordelijk voor de armoede in Afrika? *(Dambisa Moyo en Kumi Naidoo)*
- jul 2009: Is dit de nieuwe kolonisering? *(International Food Policy Research Institute, The Economist, vertaling Emiel Vervliet)*
- jun 2009: Kan de G20 de wereld redden? *(Emiel Vervliet)*
- apr 2009: Hoezo, vrije meningsuiting? *(Ruddy Doom en Sofie Van Bauwel)*
- mar 2009: Hebben financiële speculanten 120 miljoen mensen honger laten lijden? *(Peter Wahl, vertaling en samenvatting door Emiel Vervliet)*
- mar 2009: What is the status of human rights in Iran? *(Shirin Ebadi)*
- feb 2009: Hoe zien wij Gaza? *(Ruddy Doom en Simone Korkus)*

2008

- dec 2008: Wat is waardig werk? *(Emiel Vervliet)*
- nov 2008: Betalen de armen de prijs van een slecht beleid? *(Saar Van Hauwermeiren)*
- okt 2008: Hoeveel armen zijn er nu eigenlijk? *(Emiel Vervliet)*
- okt 2008: Blinkt alle goud? *(Catapa)*
- jul 2008: Door welke lens kijken wij naar China? *(Kristof Decoster)*
- jun 2008: Heeft Congo iets aan zijn mijnen? *(Raf Custers)*
- jun 2008: Wie zorgt er voor een échte groene revolutie? *(Jan Aertsen en Dirk Barrez)*
- mei 2008: Kan onverschilligheid dodelijk zijn? *(Forum for African Investigative Reporters, vertaling en samenvatting: Emiel Vervliet)*
- mar 2008: Levert de traditie de oplossing? *(Bert Ingelaere)*
- feb 2008: Kunnen boeren de wereld redden? *(Saartje Boutsen)*
- jan 2008: Neemt de inkomensongelijkheid in de wereld toe of af? *(Emiel Vervliet)*

2007

- dec 2007: Waar de kassa altijd rinkelt? *(Internationaal Vakverbond, vertaling: Emiel Vervliet)*
- dec 2007: Is er leven na Kyoto? *(Simon Calcoen, Peter Tom Jones, Edith Vanden Brande en Alma De Walsche)*
- okt 2007: Zijn de EPA's levensgevaarlijk? *(Marc Maes)*
- sep 2007: Ligt de Afrikaanse hemel in Barcelona? *(Roos Willems, vertaling: Emiel Vervliet)*
- jun 2007: Hoe erg is het klimaat eraan toe? *(IPCC, vertaling: Emiel Vervliet)*
- jun 2007: Redt de minister van Financiën het klimaat? *(Aviel Verbruggen, vertaling: Emiel Vervliet)*
- jun 2007: Viva el populismo? *(Emiel Vervliet en Alma De Walsche)*
- mar 2007: Veertig jaar bezetting - Hoe lang nog? *(Ludo De Brabander & Brigitte Herremans)*

2006

- dec 2006: Hoe geglobaliseerd is de islam? *(Olivier Roy)*
- dec 2006: Zit de Congolese toekomst in de grond? *(Sara Frederix en John Vandaele)*
- nov 2006: Helpt onze hulp tegen honger? *(Saartje Boutsen en Jan Vannoppen)*
- nov 2006: Wil China de wereld overheersen? *(Jonathan Holslag)*

Al deze MO*papers kunnen gratis gedownload worden op www.MO.be/papers